

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS**

P A Ž Y M A

**DĖL GALIMO VAIKŲ, NEĮLEISTŲ Į LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJĄ
2021-11-06 IR 2021-12-01, TEISIŲ IR INTERESŲ PAŽEIDIMO**

2022-01-13 Nr. (6.7.-2021-51/53)PR-3

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, atsižvelgdama į gautus Seimo nario Tomo Tomilino kreipimąsi bei Asociacijos Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumo prašymą dėl galimai pažeistų vaikų teisių nuo 2021-11-04 iki 2021-11-06 į Lietuvos Respublikos teritoriją neįleidžiant irakiečio R. O. A. šeimos su 4 nepilnamečiais vaikais, taip pat atsižvelgdama į gautą Seimo nario Vytauto Bako kreipimąsi, Asociacijos Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumo prašymą įvertinti, ar vykdant nelegalių migrantų atstūmimo veiksmus nuo Lietuvos Respublikos sienos procedūras nebuvo pažeistos H. H. F., B. H. F., M. H. F., M. J., Z. J., J. J., E. M. vaiko teisės, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 11 straipsnio 1 punktu, 12 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 23 straipsnio 1 ir 2 dalimis, atliko tyrimus kontrolieriaus iniciatyva dėl galimo nepilnamečių vaikų teisių pažeidimo, neįleidžiant jų į Lietuvos Respublikos teritoriją. Kontrolierės 2022-01-05 sprendimu Nr. 4-1 šių dviejų tyrimų rezultatai pateikiami vienoje pažymoje.

Tyrimų metu buvo renkami ir vertinami Vidaus reikalų ministerijos ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau Pažymoje – VSAT), Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos Alytaus apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus (toliau Pažymoje – Alytaus apskrities VTAS) pateikti duomenys, susiję su nagrinėjamomis aplinkybėmis.

Tyrimo metu nustatyta:

1. Seimo narys Tomas Tomilinas 2021-11-07 Messenger programėle informavo vaiko teisių apsaugos kontrolierę, kad „nuo ketvirtadienio (pastaba – 2021-11-04) irakiečių šeima su 4 mažamečiais vaikais buvo išstumta iš Lietuvos ir vėliau iš Baltarusijos, tad šeima įstrigo pasienyje. Jauniausiam vaikui maždaug dveji [...]. Gavome informaciją iš nevyriausybinėse organizacijų, kad ketvirtadienį Ignalinos rajone pasieniečiai sustabdė savanorius, kurie norėjo suteikti humanitarinę pagalbą užstrigusiai šeimai (tiesa pačią pagalbą pareigūnai paėmė ir žadėjo perduoti). [...] Vakar važiavau į Padvarionių užkardą [...] ir pranešiau pasieniečiams, kad jau dabar ne Ignalinoje, o prie jų užkardos yra ta pati stumdoma šeima. [...] Šeima buvo labai arti sienos, miške, kelių šimtų metrų atstumu nuo Baltarusijos, tad tiesiogiai prie jų nuėjo tik pareigūnai. [...] Šeima džipais nuvežta 15 km į artimiausią Padvarionių užkardą, šiltas patalpas, aprengta, pamaitinta, miega. [...] ne kartą kalbėta, kad aiškių kriterijų nėra, sprendžia tik pareigūnai, vaiko teisės, raudonas kryžius ar kas nors dar dalyvauti negali [...]“.

2. Asociacijos Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumo narė, VšĮ „Šv. Jono vaikai“ vadovė Rita Augutienė nurodė, kad 2021-11-04 humanitarinės pagalbos savanoriai gavo informaciją apie 6 asmenų šeimą iš Irako – R. O. A., 35 metų, jo žmoną bei keturis vaikus nuo 4 iki 9 metų amžiaus (pastaba – žmonos ir vaikų duomenys nepateikti). Šeima nelegaliai kirto Lietuvos

Respublikos sieną iš Baltarusijos pusės. Ši šeima keletą kartų Lietuvos VSAT pareigūnų apgręžta ir priversta grįžti į Baltarusijos teritoriją, nakvojo miškuose, skundėsi, jog neturi maisto, jų vaikai yra pervargę ir sušalę, serga. Paskutinį kartą – jau 2021-11-06 vakare– savanoriai vyko artimiausią jų nurodytai lokacijai Padvarionių užkardą, kur pateikė informaciją apie šios šeimos buvimo vietą. Šeima buvo surasta, pasieniečiai juos sulaikė. Savanoriai prašė leisti pabendrauti su šeima, įvertinti jų būklę bei pagalbos poreikį, tačiau to padaryti nebuvo leista. Pareigūnų teigimu, šeimai buvo suteikta visa reikalinga pagalba juos nuvežus į Padvarionių užkardą. 2021-11-07 šeima buvo nuvežta prie sienos ir priversta eiti į Baltarusijos pusę. „Šeimos tėvo“ teigimu, jie prašė prieglobsčio užkardoje, tačiau į prašymą nebuvo sureaguota.

KSI forumo narė R. Augutienė prašė „įvertinti, ar šioje situacijoje nebuvo pažeidžiamos vaikų teisės vykdant nelegalių migrantų atstūmimo nuo Lietuvos Respublikos sienos procedūras“.

3. Valstybės sienos apsaugos tarnyba (2021-11-17 raštas Nr.21-14-2435, 2021-12-15 Nr. 21-14-2673) informavo, kad:

3.1. VSAT pareigūnai valstybės lygio ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio metu vykdydami Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatyme numatytas funkcijas ir užfiksavę bandančius neteisėtai patekti arba patekusius į Lietuvos Respublikos teritoriją užsieniečius, vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 67 straipsnio nuostatomis bei Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo 2021 m. rugpjūčio 2 d. sprendimu Nr. 10V-20 „Dėl masinio užsieniečių antplūdžio pasienio ruožo teritorijose prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika valdymo ir valstybės sienos apsaugos sustiprinimo“, užtikrina, jog asmenys, bandantys neteisėtai kirsti ar neteisėtai kirtę valstybės sieną ne per nustatytas valstybės sienos kirtimo vietas bei siekiantys prieglobsčio, į šalies teritoriją nebūtų įleidžiami ir iš šalies teritorijos būtų nukreipiami į artimiausią veikiančią tarptautinį pasienio kontrolės punktą arba Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą. Ši informacija užsieniečiams buvo teikiama garsiniais įrašais keturiomis užsienio kalbomis (anglų, rusų, prancūzų ir arabų), o pastaruoju metu yra teikiama šešiomis 6 (anglų, rusų, prancūzų, arabų, suramių, kurmadžių) kalbomis. Taip pat, esant galimybei, pareigūnai žodžiu informuoja užsieniečius apie galimybę pateikti prieglobsčio prašymus pasienio kontrolės punktuose arba Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose.

3.2. Vadovaujantis Pažymos 3.1 punkte nurodytomis teisės aktų nuostatomis irakiečio R. O. A. šeima į Lietuvos Respublikos teritoriją nebuvo įleista tris kartus:

3.2.1. 2021-11-04 irakiečių šeima buvo aptikta VSAT Vilniaus pasienio rinktinės Puškų pasienio užkardos veikimo teritorijoje, Ignalinos r. sav., Naujojo Daugėlišio sen., Jonavo k., prieglose. Irakiečio šeimai buvo suteikta humanitarinė pagalba – iškviesta greitoji medicininė pagalba, asmenys pamaitinti, sušildyti. Suteikus humanitarinę pagalbą, irakiečio šeima buvo neįleista ir nukreipta į Baltarusijos Respublikos teritoriją, paaiškinant, koku būdu ir kuriose vietose gali kreiptis dėl prieglobsčio Lietuvos Respublikoje.

3.2.2. Tą pačią dieną irakiečio šeima vėl buvo aptikta Vilniaus pasienio rinktinės Puškų pasienio užkardos veikimo teritorijoje, Ignalinos r. sav., Naujojo Daugėlišio sen., Rameikių k. Irakiečio šeima buvo nugabenta į atraminį punktą, kur sušilo, buvo pamaitinta. Dar kartą buvo paaiškinta prieglobsčio prašymo pateikimo vietos ir palydėti į Baltarusijos Respublikos teritoriją.

3.2.3. 2021-11-06 Seimo nario T. Tomilino ir, prisistačiusios socialine darbuotoja, U.R. pagalba irakiečio šeima buvo aptikta Vilniaus pasienio rinktinės Padvarionių užkardos veikimo teritorijoje, Šalčininkų raj., Turgelių sen., Benos k. prieglose. Minėti asmenys žinojo tiksliai neteisėtų

migrantų buvimo vietą. Irakiečio šeimai vėl buvo išduoti maisto daviniai, geriamasis vanduo ir, sušilus, buvo palydėti į Baltarusijos Respublikos teritoriją.

3.2.4. Nei vienas iš neteisėtų migrantų neatitiko Užsieniečių teisinės padėties įstatymo (toliau – UTPĮ) 2 straipsnio 7¹ dalyje įtvirtintų humanitarinių priežasčių, kurios suprantamos kaip liga, kitoks ūmus sveikatos sutrikimas ar organizmo būklė, asmeninės priežastys, kurių užsienietis negalėjo numatyti ir išvengti, nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės, dėl kurių užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos, todėl irakiečio šeima buvo gražinta į Baltarusijos Respublikos teritoriją. Irakiečio šeima į Baltarusijos Respubliką atvyko su turistinėmis vizomis, su savimi turėjo dokumentus ir gali teisėtai judėti kaimyninėje šalyje, taip pat gali pasinaudoti ir galimybe kreiptis į diplomatinę atstovybę dėl prieglobsčio prašymo pateikimo arba vykti per veikiančius tarptautinius punktus ir ten išreikšti savo valią.

Irakiečio šeima, VSAT teigimu, prieglobsčio Lietuvos Respublikoje nesiprašė.

VSAT pateiktoje informacijoje nenurodyti vaikų vardai, skaičius, amžius.

3.3. 2021-11-04 d. apie 21–22 val. Vilniaus pasienio rinktinės Puškų pasienio užkardos veikimo teritorijoje Rameikų kaimo priegose buvo sustabdytas automobilis „Toyota Prius“, valst. Nr (duomenys neskelbiami), kurį vairavo M.L., o kaip keleivė vyko U. R. Abi moterys slėpė buvimo pasienio ruože tikslus, slėpė, kad yra savanorės, todėl pareigūnams kilo įtarimų, kad moterys gali būti susijusios su neteisėtų migrantų gabenimu. Po to, išsiaiškinus atvykimo tikslą, VSAT pareigūnai paėmė atvežtus neteisėtiems migrantams daiktus, kuriuos vėliau perdavė irakiečio šeimai, o su neteisėtais migrantais savanorės bendravo telefonu.

Valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje leidžiama būti asmenims, įrašytiems į VSAT sudaromą asmenų, turinčių teisę būti valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje, pasienio vandenyse, kurių vandenimis arba krantais eina išorės siena, sąrašą (Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo 14 straipsnio 1 dalis). Minėtos pilietės į sąrašą įtrauktos nebuvo, todėl jų pateikimas į valstybės sienos apsaugos zoną, kurioje buvo irakiečio šeima, draudžiamas.

4. Vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM, 2021-11-24 raštas Nr. 1D-6657) dėl nepilnamečių R. O. A. vaikų situacijos ir sprendimo neįleisti šeimos į Lietuvos Respublikos teritoriją pateikė iš esmės tą pačią informaciją, kurią pateikė VSAT.

Dėl galimybių savanoriams susitikti su neteisėtai valstybės sieną kirtusiais užsieniečiais, VRM papildomai paaiškino, kad pašalinių asmenų, nesusijusių su valstybės sienos apsauga, pateikimas į valstybės sienos apsaugos objektus yra apribotas, kadangi, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 7 straipsnio 2 dalimi, duomenys apie valstybės sienos apsaugos organizavimą ir vykdymą gali sudaryti tarnybinę paslaptį.

5. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigoje 2021-11-30 buvo gautas Seimo nario Vytauto Bako, žurnalistės Daivos Žeimytės – Bilienės kreipimaisi bei Asociacijos Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumo prašymas dėl galimai pažeistų vaikų, buvusių 14 asmenų grupėje, kuri 2021-11-30 buvo sulaikyta Lietuvos Respublikos teritorijoje, netoli Rakų kaimo, Varėnos rajone.

Asociacijos Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumo narės Ritos Augutienės teigimu, 2021-11-30 humanitarinės pagalbos savanoriai gavo informaciją apie 14 asmenų grupę, esančią netoli Rakų kaimo, Varėnos rajone. Savanoriams nuvykus į vietą, migrantai teigė, kad pasienyje praleido 5 dienas bei naktis ir buvo priverstinai siuntinėjami tiek Lietuvos pareigūnų į Baltarusiją, tiek Baltarusijos pareigūnų į Lietuvą. Kad ši grupė buvo kelis kartus apgręžta iš Lietuvos rodė šalia palapinių buvusios maisto produktų, kuriuos dalina Lietuvos pareigūnai apgręžiamiesiems migrantams, pakuotės.

Minėta grupė asmenų, savanorių teigimu, buvo labai sušalusi, vienas iš vaikų nuolat „klykė“, todėl kartu su motina buvo nuvežtas į Varėnos ligoninę, vėliau pervežti į Kauno klinikinę ligoninę. Dalis asmenų taip pat buvo nuvežti į Varėnos ligoninę, kiti – į A. Barausko užkardą.

R. Augutienės teigimu, grupę sudarė šie asmenys:

- H. F. S, G. S. K. (tėvai) bei 3 jų vaikai: H. H. F., B. H. F., M. H. F.,;
- J. Y. S., P. D. Y. ir jų vaikai M. J., Z. J., J. J. Su šia šeima kartu buvo dar 2 suaugę asmenys – Z. A. J. ir Z. A. R.;
- E. M.. (nepilnametė) ir jos mama A. M.

6. Dėl neteisėtai valstybės sieną kirtusios 14 asmenų grupės, kurioje buvo nepilnamečiai, sulaikymo Lietuvos Respublikos teritorijoje, netoli Rakų kaimo Varėnos rajone 2021-11-30, VRM informavo ir paaiškino (2021-12-16 raštas Nr. ID-7129), kad:

6.1. 2021-11-28 apie 13.05 val. VSAT Varėnos pasienio rinktinės A. Barausko pasienio užkardos ruože pasienio sargyba aptiko žmonių pėdsakų ir atlikusi paieškos veiksmus tą pačią dieną, 14.20 val. apie 3 km. Nuo valstybės sienos aptiko 14 užsieniečių grupę (4 vyrus, 4 moteris ir 6 vaikus). Sulaikyti asmenys jautėsi gerai, informavo, kad vyksta į Vokietiją, neprašė suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje.

Pastebėtina, kad nepilnamečiai VRM pateiktoje informacijoje nėra identifikuoti (vardai ir pavardės, amžius nenurodyti), taip pat nurodytas tik irakiečių vaikų, keliavusių su tėvais, skaičius. Duomenų apie 7 nepilnametį (-ę) – paauglę E. M. (prisistačiusia iš Somalio) nepateikiama.

6.2. VRM teigimu, VSAT pareigūnai, įvertinę, kad nė vienas iš minėtų užsieniečių neatitiko UTPĮ 2 straipsnio 7¹ dalyje įtvirtintų humanitarinių priežasčių ir tai, kad šie užsieniečiai su savimi turėjo dokumentus su Baltarusijos Respublikos turistinėmis vizomis, visą grupę, išdalinus humanitarinius paketus, apie 15.40 val. grąžino į Baltarusijos Respublikos teritoriją.

6.3. 2021-11-30 apie 12.45 val. VSAT sraigtasparnio įgula miškingoje vietovėje apie 300 metrų nuo valstybės sienos į Lietuvos Respublikos teritorijos gilumą (Varėnos raj. Kaniavos seniūnijos Rakų kaimo ribose) pastebėjo 2 palapines. Jose buvo 14 asmenų. Vėliau buvo nustatyta, kad tai ta pati užsieniečių grupė, kuri buvo sulaikyta 2021-11-28.

6.4. Ši užsieniečių grupė apie 14.10 val. buvo pristatyta į pasienio užkardą. Pristatytų užsieniečių apžiūrai buvo iškviesta greitoji medicinos pagalba (GMP). Visi minėti užsieniečiai buvo apgyvendinti pasienio užkardos šildomose patalpose, jiems buvo pastatytos lovos pailsėti, jie buvo aprūpinti maistu, sudarytos sąlygos naudotis dušu bei tualetu, išduota 14 vienetų humanitarinės pagalbos daiktų.

6.5. Apie 15.40 val. atvykęs policijos ekipažas 2 užsieniečius – Irako piliečius H. F. S. ir S. A. palydėjo į Varėnos GMP skyrių, o motina P. D.¹ su vaiku J. J. S. buvo išvežti į Alytaus ligoninės GMP skyrių. Iš ten motina su vaiku buvo nuvežti į Kauno miesto klinikas. Irako piliečiai H. F. S. ir S. A. iš Varėnos GMP skyriaus atvežti atgal į užkardą apie 19 val. P.D. su vaiku J. J. S. į užkardą iš Kauno klinikinės ligoninės atvežti 2021-12-01 2.23 val. Medicininės apžiūros metu vaiko ir motinos sveikatos sutrikimų nenustatyta.

6.6. Apie 19.40 val. į pasienio užkardą atvyko Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos Alytaus apskrities vaiko teisių apsaugos skyriaus Alytaus mieste specialistai Emilija Vilčinskaitė ir Dobilas Kurtinaitis. Minėtiems specialistams buvo sudarytos sąlygos dirbti pasienio užkardos patalpose, skirtas kompiuteris nuotoliniu būdu bendrauti su vertėjais. „Po atliktų apklausų“, 21.30 val. vaiko teisių apsaugos specialistai išvyko iš pasienio užkardos.

¹ Asociacijos Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumo narės Ritos Augutienės prašyme nurodyta netiksli pavardė.

6.7. 2021-01-01 ryte VSAT pareigūnai supažindino užsieniečius su jų statusu. Gavę visą informaciją, VRM teigimu, „užsieniečiai pasirinko galimybę grįžti į Baltarusijos Respubliką“. Taip pat jiems (įskaitant vaikus) buvo pasiūlyta drabužių, tačiau šios pagalbos užsieniečiai atsisakė. Apie 13.10 val. 14 užsieniečių grupė, papildomai išdalinus humanitarinius paketus, buvo išvežta iš pasienio užkardos, apie 14 val. minėti asmenys su visais daiktais, miegmaišiais ir palapinėmis nuėjo į Baltarusijos Respublikos gilumą, tačiau jau 14.40 val. ties ta pačia vieta iš miško grįžo atgal ir, pasistatę palapinę, susikūrę laužą, įsikūrė ant Baltarusijos Respublikos pasieniečių patrulio tako Baltarusijos Respublikos pusėje. Grupė buvo stebima. Apie 20.16 val. VTSAT Varėnos pasienio rinktinės budėtojas informavo Baltarusijos Respublikos Gardino pasienio būrio budėtoją, kad Baltarusijos Respublikos pusėje yra 14 asmenų grupė (šeimos su vaikais), kuriems gali prireikti humanitarinės pagalbos. Apie 22.10 val. grupė užsieniečių pasitraukė į Baltarusijos Respublikos gilumą.

6.8. VRM nurodė, kad VSAT pareigūnai, atsižvelgdami į tai, kad minėta užsieniečių grupė į Baltarusijos Respubliką atvyko su turistinėmis vizomis, su savimi turėjo dokumentus ir turėjo teisę judėti kaimyninėje šalyje, taip pat į tai, kad užsieniečių grupė nesiprašė prieglobsčio Lietuvoje, vadovaudamiesi Seimo priimtais teisės aktais, reglamentuojančiais nepaprastosios padėties valdymą, ir įtraukę vaiko teisių apsaugos specialistus, priėmė sprendimą minėtų užsieniečių neįleisti į Lietuvos Respublikos teritoriją ar jiems neleisti vykti per ją tranzitu į kitą valstybę.

6.9. Pažymėtina, kad VRM pateikta informacija neišsami ir fragmentiška, nepateikti prašyti įrodymai dėl vaikų būklės, pagalbos poreikio, pažeidžiamumo vertinimo, humanitarinės pagalbos suteikimo, taip pat nepateikta informacija ir įrodymai, ar Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos specialistai pateikė išvadas, rekomendacijas, pastabas (nurodant konkrečias rekomendacijas ir (ar) pastabas, išvadas, jei tokios buvo).

7. VSAT paaiškinimų ir informacijos dėl 14 asmenų grupės, kurioje buvo nepilnamečiai vaikai, sulaikymo ir sprendimo neįleisti jų į Lietuvos Respublikos teritoriją, nepateikė, motyvuodama tuo, kad vaiko teisių apsaugos kontrolierės paklausimas (prašymas pateikti informaciją) buvo adresuotas dviem institucijoms – Vidaus reikalų ministerijai bei Valstybės sienos apsaugos tarnybai.

Valstybės sienos apsaugos tarnyba nurodė, kad Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 291 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 8.1 punkte, be kita ko, įtvirtinta, jog vienas iš svarbiausių VRM veiklos tikslų – formuoti valstybės politiką valstybės sienos apsaugos srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. vasario 22 d. nutarimu Nr. 194 „Dėl Pasienio policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos reorganizavimo ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 2 punkte, be kita ko, įtvirtinta, kad VSAT savininko teises ir pareigas įgyvendina VRM, kuri koordinuoja ir kontroliuoja VSAT veiklą, sprendžia kitus jos, kaip VSAT savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos, kompetencijai priskirtus klausimus, todėl apibendrintą atsakymą į vaiko teisių apsaugos kontrolierės raštą pateikė VRM.

8. Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, įvertindama tai, kad VRM pateikta informacija dėl 14 asmenų grupės neišsami ir fragmentiška, nesudaranti prielaidų nustatyti visų tyrimui reikšmingų faktinių aplinkybių, o VSAT informacijos nepateikė, kreipėsi į Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos Alytaus apskrities vaiko teisių apsaugos skyrių dėl papildomos informacijos apie nagrinėjamas aplinkybes suteikimo.

Alytaus apskrities VTAS informavo, kad 2021-11-30 apie 16 val. Valstybės sienos apsaugos tarnybos Varėnos rinktinės migracijos tarnybos viršininkė Božena Voitkevič telefonu informavo Skyriaus patarėją Varėnos rajone Aušrą Bačinskiene, kad A. Barausko užkardoje, Mantotų kaime, Kaniavos sen., Varėnos r. yra sulaikytos kelios irakiečių šeimos su šešiais ketverių-aštuonerių metų amžiaus vaikais. Migrantai su vaikais *dvi paras* gyveno nešildomose palapinėse, šiuo metu laikinai įleisti į užkardos patalpas. Pareigūnė informavo, kad vieną vaiką su motina greitosios medicinos pagalbos brigada išvežė į Alytaus ligoninę, kadangi mama skundėsi bloga vaiko savijauta, vaikas galimai peršalęs, diagnozė kol kas nėra žinoma. Pareigūnė prašė atvykti ir „įvertinti mažamečių gyvenimo sąlygas“, nurodė kontaktus dėl nuotolinio vertėjo paslaugos organizavimo esant poreikiui.

Dėl minėto prašymo Skyriaus vedėja R. Kruk papildomai susisiekė telefonu su VSAT pareigūne B. Voitkevič ir prašė patikslinti gautą informaciją bei prašymą. Pareigūnė paaiškino, jog reikia, kad Skyriaus specialistai įvertintų „minėtų vaikų būklę, jų apgyvendinimo sąlygas, jų santykių su tėvais“. Atsižvelgiant į tai, kad sprendimus dėl migrantų šeimų apgyvendinimo priima Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, buvo teirautasi pareigūnės, kokie bus tolimesni sprendimai šių šeimų atžvilgiu, teirautasi, ar šeimos bus perkeltos į migrantų stovyklą, skirtą šeimoms su vaikais. Minėta pareigūnė atsakė, kad laukiama vadovybės nurodymų. Pareigūnė prašė ją nedelsiant informuoti telefonu apie apsilankymo rezultatus.

Skyriaus vyr. specialistams (budėtojams) Dobilui Kurtinaičiui ir Emilijai Vilčinskaitei buvo suformuota užduotis nuvykti nurodytu adresu, pabendrauti su šeima ir vaikais su vertėjo pagalba, įvertinti vaikų apgyvendinimo sąlygas, ar jos tinkamos atsižvelgiant į vaikų poreikius esamoje situacijoje, įvertinti ar tėvai tinkamai rūpinasi vaikais esamomis sąlygomis, nustačius, kad galimai pažeidžiamos vaiko teisės, imtis teisės aktuose numatytų veiksmų. Nesant požymių dėl galimų vaiko teisių pažeidimų – surašyti Tarnybinį pranešimą apie situaciją, informuoti VSAT pareigūnus apie nustatytas vaikų gyvenimo sąlygas ir jų būklę.

Skyriaus specialistams pabendraurus su šeimomis ir vaikais, paaiškėjo šeimų išvykimo iš kilmės šalies aplinkybės ir priežastys, kad šeimos su vaikais 4–5 paras gyveno miške palapinėse, turėjo miegmaišius, truputį maisto. Tiek tėvai, tiek vaikai pasakojo, kad palapinėse gyventi buvo labai šalta, pradėjo trūkti maisto. Šiuo metu šeimas tenkina esamos gyvenimo sąlygos užkardoje. Vaikai pasakojo, kad miške buvo labai šalta, o dabar gyvenimo sąlygomis yra patenkinti, čia šilta, gauna pavalgyti. Vaikai teigė, kad tėvai juos myli ir jais rūpinasi, abiejų šeimų vaikai bendraujant jautėsi laisvai, bendravo noriai, buvo linksmi, neatrodė pavargę ar sergantys. Jautėsi tėvų ir vaikų artimas tarpusavio ryšys, geranoriškumas, rūpestingumas (Tarnybinio pranešimo Nr. 11TSD-1290 kopija tyrimo byloje). Nurodytame Tarnybiniame pranešime asmenų vardai ir pavardės užrašyti pagal VSAT pareigūnų pateiktus asmenų dokumentų kopijas. Pirmoji šeima: P. D. Y. (1989-06-08), tėvas J. S. Y. (1985-07-03), jų vaikai J. J. S. (2019-11-29), Z. J. S. (2016-03-04), M. J. S. (2012-08-23). Antroji šeima: motina G.S. T. (1997-12-04), tėvas H. F. S. (1988-11-05), jų vaikai M. H. F. (2017-10-23), B. H. F. (2016-02-12) ir H. H. F. (2014-06-01). Pirmosios šeimos tėvas J. S.Y. paaiškino, kad dviejų metų sūnui reikia sudėtingos akių operacijos, o tai galima padaryti Europoje. Apsilankymo metu vaikas su motina buvo ligoninėje. Šeima iš Irako išvažiavo dėl blogų ekonominių sąlygų, vyro atlyginimas buvo apie 400 dolerių, būsto nuoma sudarė apie 200 dolerių, todėl šeimai trūko pinigų. Vykimo tikslas – Vokietija, kad jų sūnus galėtų gauti gydymą. Lenkijos, Lietuvos, Baltarusijos pasienyje šeima praleido 4-5 paras. Vyras paaiškino, kad prieglobsčio neprašė, nes nesuprato kokioje šalyje yra, suprato į kokią padėtį pastatė visą šeimą, tačiau norėtų suteikti kvalifikuotą medicininę pagalbą sūnui. Anksčiau šeima gyveno Kurdistane Zako mieste, kur pastaraisiais metais vyksta karo veiksmai, apšaudymai, todėl nusprendė išvažiuoti. Paklausus ar

tenkina apgyvendinimo sąlygos užkardoje, atsakė, kad nesupranta kur yra apgyvendinti, dėl maitinimo yra patenkinti.

Antrosios šeimos tėvas paaiškino, kad miškuose praleido 5 paras, su savimi turėjo palapinę, miegmaišius, truputį maisto. Buvo labai šalta, vaikai peršalo. Paklaustas kodėl taip rizikavo savo vaikų sveikata, sakė, jog neturėjo kito pasirinkimo, kadangi Baltarusijoje už naktį viešbutyje reikėjo mokėti 120 dolerių. Galutinis atvykimo tikslas – bet kuri Europos Sąjungos šalis, tinkanti jo tolesniam gyvenimui. Išvykti iš Irako paskatino sunkios aplinkybės, kadangi jo uošvis prieštaravo vestuvėms ir po jų grasino jam susidorojimu. Vaikų motina sakė, kad apgyvendinimo užkardoje sąlygos geros, suteiktas maistas. Šeima yra kurdai, vyriausias vaikas lankė mokyklą, dabar turėtų būti antroje klasėje.

Skyriaus specialistai apžiūrėjo patalpas, kuriose buvo laikinai apgyvendintos šeimos ir nustatė, kad laikino apgyvendinimo esamoje situacijoje sąlygos buvo patenkinamos, patalpose yra tualetas, dušai, patalpoje šilta, yra lovos, visiems asmenims išduoti maisto daaviniai, arbata. Pasiteiravus, ar prireikus turima šeimoms šiltų drabužių, VSAT pareigūnai informavo, kad šiltų drabužių turima pakankamai. Skyriaus vyr. specialistai informavo pareigūnus, kad esamos laikinos apgyvendinimo sąlygos vaikams patenkinamos ir klausė pareigūnų, kur šeimas planuojama perkelti iš užkardos. Pareigūnai informavo, kad laukia vadovybės nurodymų dėl tolimesnių sprendimų.

Skyriaus specialistams esamoje situacijoje nenustačius vaiko teisių pažeidimų požymių ir įvertinus, kad vaikai jautėsi gerai, buvo tėvų prižiūrimi ir jautėsi saugiai, jų laikino apgyvendinimo sąlygos užkardoje buvo patenkinamos, nedelsiant informavo telefonu VSAT pareigūnę B. Voitkevič apie nustatytas aplinkybes ir surašė Skyriaus vedėjui Tarnybinį pranešimą apie situaciją.

Skyriuje nebuvo gautas kreipimasis iš VSAT ar Migracijos departamento dėl rekomendacijų ar išvadų dėl vaikų situacijos pateikimo.

9. VSAT paaiškinime (2021-11-17 raštas Nr.21-14-2435) nurodė, kad UTPĮ 2 straipsnio 18² dalyje pateikta pažeidžiamo asmens sąvoka – tai asmuo, turintis specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, nepilnametis, neįgalusis, vyresnis negu 75 metų asmuo, nėščia moteris, vieniši tėvas ar motina, auginantys nepilnamečių vaikų, psichikos ir elgesio sutrikimų turintis asmuo, prekybos žmonėmis auka arba asmuo, kuris buvo kankintas, išprievartautas ar patyrė kitokį sunkų psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą). Vykdam atgrasymo veiksmus, visais atvejais vertinama migrantų sveikatos būklė – esant įtarimų dėl pavojaus sveikatai pasieniečiai kviečia medikus. Toliau remiamasi jų išvadomis. Išimtiniais atvejais kritinė sveikata gali būti įleidimo priežastis. Taip pat kiekvienu atveju vertinama konkretaus įvykio faktų ir aplinkybių visuma, standartinių sprendimų nėra. Sprendimą įleisti ar neįleisti priima profesionalus ir tokioms situacijoms spręsti kompetencijų turintis VSAT pareigūnas.

Nepilnamečių buvimas į šalį bandančioje patekti grupėje kartu su suaugusiais automatiškai nereiškia privalomo jos įleidimo į šalį. VSAT teigimu, stebima, kad suaugę migrantai nepilnamečiais naudojasi kaip gyvuoju skydu kertant sieną ir tikintis patekti į Europos Sąjungą.

VSAT nuomone, už vaikų sveikatą ir gyvybę bei patekimą į vaikų sveikatai kenkiančią aplinką pirmiausiai atsakingi yra patys tėvai. Bet kokių atveju, vaikų atžvilgiu sprendimai yra individualizuojami ir, jeigu vaikai yra sergantys, vieniši, nelydimi tėvų, jie gali būti priimami į šalį; jei yra su tėvais, bet trūksta maisto produktų, tokiu atveju tiek vaikai, tiek kartu esantys kiti neteisėtai migrantai aprūpinami maisto daaviniais, suteikiama būtina humanitarinė bei medicininė pagalba pagal poreikį, tačiau į šalį neįleidžiami, vadovaujantis Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo priimtais sprendimais.

Žinutės apie tai, jog Lietuva nepriima migrantų, yra transliuojamos visame pasaulyje. Asmenys raginami nesinaudoti neteisėtų migrantų gabentojų paslaugomis ir nevykti į Baltarusijos

Respubliką. UTPI 67 straipsnyje įtvirtinta, jog paskelbus karo padėtį, nepaprastąją padėtį, taip pat ekstremaliąją situaciją ar ekstremalųjį įvykį dėl masinio užsieniečių antplūdžio, užsieniečio prašymas suteikti prieglobstį gali būti pateiktas užsienio valstybėje – užsienio reikalų ministro nurodytose Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose.

VSAT veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenustato veiksmų, kaip turi būti vertinama neteisėtų migrantų sveikatos būklė, todėl VSAT pareigūnai, kilus abejonių dėl neteisėtų migrantų sveikatos būklės, visada kviečia greitąją medicinos pagalbą. Smulkiems negalavimams šalinti turimos vaistinėlės.

VSAT pareigūnai nefiksuoja („nerenka sąrašų“), kokiems trečiųjų šalių neteisėtiems migrantams, esantiems prie valstybės sienos, išdalinti humanitarinės pagalbos daaviniai (maisto, vandens) ar suteikta medicininė pirmoji pagalba. Išduotų humanitarinių davinių apskaita vedama epizodiškai, filmuota medžiaga taip pat renkama epizodiškai.

VSAT užtikrina, jog maisto daaviniais pasienio užkardos būtų aprūpintos nepertraukiamai. Į sauso maisto davinių įeiną būtiniausi maisto produktai, užtikrinantys suaugusio žmogaus (vyrams ir moterims) bei vaikų numatytą paros energetinę normą. Maisto daaviniai sudaromi vadovaujantis VSAT vado 2020 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. 4-289 „Dėl Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos struktūriniuose padaliniuose laikomų asmenų maitinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, komplektuojant vištienos ar jautienos konservus, 1,5 l geriamojo vandens, užpilamų makaronų, konservuotų daržovių (kukurūzai, žirnėliai, pupelės, alyvuogės), duonos lazdelių, sausainių ar batonėlių, razinų ir riešutų rinkinių, arbatos, cukraus, puodelio ir šaukšto.

10. VRM 2021-11-24 rašte Nr. 1D-6657 bei 2021-12-16 rašte Nr. ID-7129 išdėstė poziciją dėl asmenų pažeidžiamumo nustatymo ir nurodė, kad pažeidžiamumo aspektą vertina pareigūnai, turintys patirties sprendžiant leidimo ar neleidimo užsieniečiams kirsti Lietuvos Respublikos valstybės sieną. VRM nuomone, nepilnamečių buvimas į šalį bandančioje patekti grupėje kartu su suaugusiais asmenimis savaime nereiškia imperatyvaus reikalavimo leisti kirsti Lietuvos Respublikos sieną. Jeigu vaikai yra sergantys, nelydimi tėvų ar kitų pilnamečių šeimos narių, jiems paprastai leidžiama kirsti Lietuvos Respublikos valstybės sieną. Jei jie yra kartu su tėvais, paprastai suteikiama būtina humanitarinė ir medicininė pagalba (jeigu tokios reikia), tačiau jiems neleidžiama kirsti Lietuvos Respublikos valstybės sienos.

Vykdamas nepaprastosios padėties priemonę – draudimą neleisti neteisėtai kirsti valstybės sieną, kiekvienu atveju vertinama konkretaus įvykio faktų ir aplinkybių visuma. Sprendimai dėl asmenų, ypač vaikų, individualizuojami, įtraukiant vaiko teisių ekspertus.

VRM pažymėjo, kad už vaikų gerovę pirmiausia yra atsakingi tėvai. Nenustačius požymių, dėl kurių tėvai negali atlikti savo pareigos prižiūrėti nepilnamečius vaikus, klausimas dėl asmenų laisvių apribojimo sulaikant nesprendžiamas.

Išvados:

11. Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 16 straipsnyje nustatyta, kad vaiko teisių apsaugos kontrolierius tiria pareiškėjų skundus (atlieka tyrimus savo iniciatyva) dėl fizinių ir juridinių asmenų veiksmų ar neveikimo, dėl kurių pažeidžiamos (manoma, kad pažeidžiamos) ar gali būti pažeistos vaiko teisės ar jo teisėti interesai, taip pat skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo ar biurokratizmo vaiko teisių apsaugos srityje. Kontrolierius netiria Respublikos Prezidento, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), valstybės kontrolieriaus ir

Konstitucinio Teismo bei kitų teismų teisėjų veiklos, savivaldybių tarybų (kaip kolegialių institucijų) veiklos, netikrina teismų priimtų sprendimų, nuosprendžių ir nutarčių pagrįstumo ir teisėtumo.

To paties įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintas teisinis pagrindas, įgalinantis kontrolierių atlikti tyrimą savo iniciatyva ir pateikti išvadas, priimti sprendimą.

Remiantis Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymu, ištyrus skunde nurodytas aplinkybes, <...> priimamas sprendimas, kuriame nurodoma tyrimo metu nustatytos aplinkybės, surinkti įrodymai ir asmenų veikos teisinis įvertinimas (Įstatymo 23 straipsnis).

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė atliekamo tyrimo metu, vertindama pateiktą informaciją ir medžiagą, rėmėsi įrodymų pakankamumo taisykle, o išvadas dėl konkrečių faktinių aplinkybių egzistavimo priėmė pagal vidinį įsitikimą, vadovaudamasi ne tik įrodinėjimo taisyklėmis, bet ir logikos dėsniais (įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2010; 3K-3-85/2014 ir kt.).

Šių tyrimų metu vaiko teisių apsaugos kontrolierė, atsižvelgdama į migracijos proceso ir mąsto priežastingumą, valstybės sienos apsaugos tarnybos (pareigūnų) veiksmus bei sprendimus vertina vaiko teisių ir jo interesų užtikrinimo (atitikimo) aspektu.

Pažymoje vartojamos pareiškėjų bei institucijų sąvokos „išstūmimas“, „apgėžimas“, „atstūmimas“, „nukreipimas“, „neįleidimas“, „atgrasymas“ turėtų būti suprantami kaip sinonimai, reiškiantis valstybės sienos apsaugos pareigūnų veiksmus ir sprendimus, susijusius su sulaikytų neteisėtai valstybės sieną kirtusių užsieniečių grąžinimu į Baltarusijos Respubliką.

12. Vaikai yra ypatinga visuomenės grupė, kurios teisės ir teisėti interesai privalo būti užtikrinami. Vaikai dėl jų fizinio ir psichinio nebrandumo yra reikalingi ypatingos apsaugos ir globos, kokios reikia jo gerovei. Vaikas turi teisę turėti tokias gyvenimo sąlygas, kokių reikia jo fizinei, protinei, dvasinei, dorovinei ir socialinei raidai (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 27 str. 1 d.).

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (toliau – Konvencija) – pagrindinis teisinis instrumentas, nustatantis vaiko apsaugos principus.

Vaiko teisių konvencijos 2 straipsnis nustato, jog valstybės dalyvės gerbia ir garantuoja visas šioje Konvencijoje numatytas teises *kiekvienam vaikui, priklausančiam jos jurisdikcijai, be jokios diskriminacijos*, nepriklausomai nuo vaiko, jo tėvų arba teisėtų globėjų rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos ar kitokių pažiūrų, tautybės ar socialinės kilmės <...> ar kokių nors kitų aplinkybių.

13. Lietuvos Respublikos Konstitucija, Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas bei Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas įtvirtina prioritetinę tėvų teisę ir pareigą dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata, išlaikyti juos, atsižvelgiant į jų fizinę ir protinę būklę, sudaryti sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje. Vaikas tokią teisę turi neatsižvelgiant į tai, ar šias pareigas jo tėvai gali atlikti ar ne.

Konvencijos 18 straipsnis, kuriame įtvirtinta tėvų pirmąjį atsakomybę už vaikus, sietinas su Konvencijos 5 straipsniu (tėvų ir šeimos pareigos ir teisės, besivystantys vaiko gebėjimai), 3 straipsnio 2 dalimi ir 27 straipsniu (valstybės pareiga padėti tėvams užtikrinti vaikui pakankamą pagalbą ir tinkamas gyvenimo sąlygas). Visi kartu šie keturi Konvencijos straipsniai aiškiai rodo, kad pirmiausia tėvai atsakingi už vaiko interesų užtikrinimą, ši atsakomybė kyla iš vaiko teisių, numatytų Konvencijoje.

Atkreiptinas dėmesys, kad ir Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 4 straipsnio 8 punkte nustatyta, jog turi būti laikomasi subsidiarumo principo – tai, kad vaiko teisių įgyvendinimą ir apsaugą pirmiausia užtikrina vaiko tėvai, kiti vaiko atstovai pagal įstatymą, o valstybė teikia jiems paramą, jeigu vaiko atstovai pagal įstatymą negali užtikrinti vaiko gerovei reikalingų sąlygų.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas bendrajame komentare² Nr. 7 (2005) Dėl vaiko teisių įgyvendinimo ankstyvojoje vaikystėje pažymėjo, jog valstybės privalo tėvams (ar teisėtiems globėjams ir išplėstinėms šeimoms) suteikti tinkamą pagalbą, kad jie galėtų įvykdyti vaiko auginimo pareigas, įskaitant paramą tėvams, kad jie suteiktų vaiko vystymuisi būtinas gyvenimo sąlygas ir užtikrintų vaiko apsaugą ir globą. Europos Socialinės chartijos 17 straipsnyje įtvirtinta, kad šalys, siekdamos užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinta vaikų ir paauglių teisė augti aplinkoje, kuri skatina visapusišką jų asmenybės ir fizinių bei protinių galių vystymąsi, įsipareigoja tiesiogiai arba bendradarbiaudamos su viešosiomis ir privačiomis organizacijomis imtis visų tinkamų ir reikiamų priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad vaikai ir paaugliai, atsižvelgiant į jų tėvų teises ir pareigas, turėtų reikalingą priežiūrą ir pagalbą, būtų tinkamai mokomi ir lavinami, ypač nustatant tokiems tikslams tinkamų institucijų bei tarnybų steigimą ir palaikymą; apsaugoti vaikus ir paauglius nuo apleidimo, smurto ir išnaudojimo; teikti valstybės apsaugą ir specialią pagalbą vaikams ir paaugliams, laikinai arba visiškai netekusiems savo šeimos paramos.

Nagrinėjama is atvejais ne mažiau svarbios ir aptartinos jau minėta Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 2 straipsnyje nustatyta pareiga garantuoti visas Konvencijoje numatytas teises kiekvienam jos jurisdikcijoje esančiam vaikui bei Konvencijos 18 straipsnyje įtvirtinta valstybės pareiga teikti tėvams paramą, reikalingą tinkamam vaikų auklėjimui ir priežiūrai, taip pat Konvencijos 19 straipsnyje įtvirtinta valstybės pareiga, siekiant apginti vaiką nuo priežiūros nebuvimo ar nerūpestingo elgesio ir kt., kuriuos jis gali patirti iš tėvų, teisėtų globėjų ar kurio nors kitos jį globojančio asmens, imtis visų reikiamų teisinių, administracinių, socialinių ir švietimo priemonių.

Šis atsakomybės už vaiko teisių apsaugą pasidalijimas tarp tėvų ir kitų teisėtų vaiko atstovų bei valstybės iš esmės realizuojamas per valstybės teikiamą pagalbą tėvams, kad šie deramai atliktų savo pareigas. Šie straipsniai sietini ir su jau minėtais Konvencijos 5 straipsniu (tėvų ir šeimos pareigos ir teisės, besivystantys vaiko gebėjimai), 3 straipsnio 2 dalimi (pareiga teikti vaikui tokią apsaugą ir globą, kokios reikia jo gerovei, atsižvelgdamas į tėvų globėjų ar kitų asmenų, atsakančių už vaiką pagal įstatymą, teises ir pareigas, tam tikslui imasi atitinkamų teisinių ir administracinių priemonių) ir 27 straipsniu (valstybės pareiga padėti tėvams užtikrinti vaikui pakankamą pagalbą ir tinkamas gyvenimo sąlygas).

Todėl, net ir pripažinus, kad nagrinėjama is atvejais sprendimus dėl neteisėto sienos kirtimo, migracijos kelio ir sąlygų pasirinkimo priėmė vaikų tėvai, nuo kurių vaikai yra priklausomi, vaikai yra lydimi tėvų, prieš priimant sprendimus yra būtina įvertinti kiekvieno vaiko padėtį, poreikius, įvertinti sprendimų poveikį kiekvienam vaikui ir kiekvieno vaiko atžvilgiu priimti tokius sprendimus, kurie garantuotų visų jo teisių užtikrinimą (suteikti vaikams (jų tėvams) reikalingą ir jų individualius poreikius atitinkančią pagalbą ir paramą, įvertinti, ar nėra pagrindo įleisti į Lietuvos Respublikos teritoriją dėl humanitarinių priežasčių ar asmenų pažeidžiamumo, palydėti į artimiausią tarptautinį pasienio kontrolės punktą ar nurodyti jo buvimo vietą, kt.).

Tyrimo metu gauti duomenys nepatvirtina nurodytų aplinkybių, kad vaikai buvo sergantys – abiem atvejais juos apžiūrėjo ir jų būklę įvertino medikai (Pažymos 3.2.1, 6,5 punktai). Duomenys

² Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas (toliau – Komitetas) savo pastabomis, komentarais ir rekomendacijomis paaškina ir nukreipia, kaip įgyvendinti politiką ir praktiką, kad būtų plėtojamos ir saugomos vaikų teisės. Komiteto bendrieji komentarai atskleidžia Vaiko teisių konvencijos bei jos atskirų fakultatyvinių protokolų normų turinį.

dėl kitų aplinkybių negali būti laikytini išsamiais, nes VRM ir VSAT pateikta informacija (duomenys) nėra pavirtinta jokiais objektyviais įrodymais: nėra objektyvių duomenų, patvirtinančių ar paneigiančių informaciją apie 14 asmenų grupės buvimo miške trukmę, VSAT pareigūnai nepateikė duomenų kokios priežastys lėmė asmenų pasirinkimą kartu su nepilnamečiais vaikais pasirinkti vaikams nesaugų migracijos būdą ar maršrutą ir ar šios aplinkybės buvo nagrinėjamos, taip pat nėra pateikti jokie objektyvūs duomenys, patvirtinantys VRM teiginį, kad šie asmenys pasienyje pirmą kartą buvo aptikti tik 2021-11-28, kad jiems suteikta (ir kokia) humanitarinė pagalba, kad asmenys nepageidavo pateikti prieglobsčio prašymus, kt.

Kita vertus, surinktų duomenų ir nustatytų faktinių aplinkybių visuma leidžia daryti išvadą, kad *vykdant atgrasymo (išstūmimo) veiksmus asmenų (vaikų) situacijos nebuvo pakankamai individualizuojamos (nevertinama asmens (vaiko) situacija, pagalbos poreikis, pažeidžiamumas ir vaiko interesai)*. Ypatingas dėmesys atkreiptinas į faktą, kad VRM nepateikė duomenų apie galimai nepilnametės (pagal pareiškėjų pateiktą informaciją) paauglės E. M. amžių, taip nepaneigdama pareiškėjų teiginio, kad mergina nepilnametė (VRM teigimu, visa 14 asmenų grupė turėjo dokumentus – Pažymos 6.8 punktas).

Nagrinėjamosiose situacijose asmenims, įskaitant vaikus, buvo suteikta humanitarinė pagalba – išdalinti maisto daaviniai ir vanduo, pagal poreikį suteikta medicininė pagalba, buvo suteikta galimybė sušilti (14 asmenų grupei – pernaktoti). Humanitarinės pagalbos suteikimas (nors ir nepatvirtintas jokiais įrodymais) atitinka Europos žmogaus teisių teismo praktiką³, tačiau tokios pagalbos suteikimas, nesant įrodymų, kad buvo atliktas vaikų poreikių, interesų ir pažeidžiamumo vertinimas, nesuteikia pagrindo konstatuoti, kad humanitarinės pagalbos suteikimas buvo pakankamas įgyvendinant valstybės pareigą garantuoti ir užtikrinti vaiko teises pagal aukščiau cituotus Vaiko teisių konvencijos straipsnius. Taip pat pažymėtina, kad Europos Žmogaus Teisių Teismas, manydamas, kad pareiškėjams kyla realus pavojus, kad bus padaryta svarbi, nepataisoma žala, jei laikinoji apsaugos priemonė nebus pritaikyta, taiko ir laikinąsias apsaugos priemones, draudžiančias išsiųsti asmenis, neteisėtai kirtusius Lietuvos Respublikos sieną, atgal į Baltarusijos Respubliką (vykdyti atgrasymo (atstūmimo) veiksmus⁴. Todėl manytina, kad *prieš priimant sprendimus, susijusius su nepilnamečių (nepriklausomai nuo to, ar jie yra lydimi tėvų) neįleidimu į Lietuvos Respublikos teritoriją (išstūmimu iš jos), turi būti įsitikinta, kad toks sprendimas nesukels realaus pavojaus vaikams ir tokiais sprendimais nebus padaryta nepataisoma žala*.

Minėta, kad už vaikų sveikatą ir gyvybę bei patekimą į vaikų sveikatai kenkiančią aplinką pirmiausiai atsakingi yra patys tėvai, tačiau pažymėtina, kad tėvai gali skirtingai suprasti vaiko interesus, o vaiko buvimas kartu su tėvais, turinčiais pirmaeilę atsakomybę už vaikus, nepaneigia valstybės pareigų pagal Vaiko teisių konvencijos 2, 3, 5, 18, 19, 27 straipsnius. Atkreiptinas dėmesys, kad siaurinojo pobūdžio valstybės pareigų aiškinimas dalies vaikų – migrantų (nepriklausomai nuo jų statuso) – atžvilgiu galėtų būti traktuojamas kaip Vaiko teisių konvencijos 2 straipsnio, draudžiančio diskriminaciją, pažeidimas, ypač įvertinant faktines aplinkybes, kad neteisėtai valstybės

³ Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo byloje R.A. ir kiti prieš Lenkiją (peticija Nr. 42120/21), byloje H.M.M. ir kiti prieš Latviją (peticija Nr. 42165/21), kuriose nurodyta, kad valdžios institucijos aprūpina visus pareiškėjus maistu, vandeniu, drabužiais, tinkama medicinine priežiūra ir, jei galima, laikina pastoge. Kartu buvo paaiškinta, kad ši priemonė neturėtų būti suprantama kaip reikalaujanti, kad Lenkija arba Latvija leistų pareiškėjus patekti į savo teritorijas. Pareiškėjai abiem atvejais siekė tarptautinės apsaugos, tačiau jie negalėjo nei įvažiuoti į šias valstybes, nei grįžti į Baltarusiją (kuri nėra pasirašiusi Europos žmogaus teisių konvencijos).

⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo byloje W.G.A ir kiti prieš Lietuvą (peticija Nr. 61807/21), byloje A.M. ir kiti prieš Lietuvą (peticija Nr. 61159/21), A.S. ir kiti prieš Lietuvą (peticija Nr. 44205/21).

sieną kirtę asmenys su vaikais buvo sulaikyti jau Lietuvos Respublikos teritorijoje ir iš jos nukreipti (išstumti) į Baltarusijos Respublikos teritoriją.

14. UTPĮ 67 straipsnio 1¹ dalis nustato, kad paskelbus karo padėtį, nepaprastąją padėtį, taip pat ekstremaliają situaciją ar ekstremalųjį įvykį dėl masinio užsieniečių antplūdžio, užsieniečio prašymas suteikti prieglobstį gali būti pateiktas pasienio kontrolės punktuose ar tranzito zonose – Valstybės sienos apsaugos tarnybai, Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai į Lietuvos Respubliką užsienietis atvyko teisėtai, – Migracijos departamentui; užsienio valstybėje – užsienio reikalų ministro nurodytose Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ar konsulinėse įstaigose.

Užsieniečio prašymas suteikti prieglobstį, pateiktas nesilaikant cituojamo straipsnio 1¹ dalyje nurodytos tvarkos, nepriimamas, paaiškinant prašymo suteikti prieglobstį pateikimo tvarką. Valstybės sienos apsaugos tarnyba, atsižvelgusi į užsieniečio pažeidžiamumą ar kitas individualias aplinkybes, gali priimti užsieniečio, neteisėtai kirtusio Lietuvos Respublikos valstybės sieną, prašymą suteikti prieglobstį (UTPĮ 67 straipsnio 1² dalis).

UTPĮ 67 straipsnio 5 dalyje nustatytas imperatyvas, kad įgyvendinant šio Įstatymo nuostatas, atsižvelgiama į geriausius vaiko ir pažeidžiamų asmenų interesus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. liepos 2 d. nutarimu Nr. 517 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo paskyrimo“ paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija visoje šalyje dėl masinio užsieniečių antplūdžio.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos operacijų vadovo 2021-08-02 sprendimu Nr. 10V-20 „Dėl masinio užsieniečių antplūdžio pasienio ruožo teritorijose prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika valdymo ir valstybės sienos apsaugos sustiprinimo“ institucijoms, užtikrinančioms ir padedančioms užtikrinti Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika apsaugą, pavesta užtikrinti, kad asmenys, išorės sieną sausumoje kirstų tik per pasienio kontrolės punktus, pasienio vandenyse – Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse ar susitarimuose nustatytose vietose, o asmenys, ketinantys kirsti valstybės sieną kitose nei nustatytose vietose, į šalies teritoriją nebūtų įleidžiami ir būtų nukreipiami (reikalaujama, kad jie vyktų) į artimiausią veikiančią tarptautinį pasienio kontrolės punktą. Asmenys, kirtę valstybės sieną kitose nei nustatytose vietose ir esantys pasienio ruože bei siekiantys prieglobsčio Lietuvoje, į šalies teritoriją neįleidžiami ir iš šalies teritorijos nukreipiami (reikalaujama, kad jie vyktų) į artimiausią veikiančią tarptautinį pasienio kontrolės punktą ar Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę.

Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. lapkričio 9 d. nutarimu Nr. XIV-617 nuo 2021-11-10 d. 00 valandų 00 minučių mėnesiui (iki 2021-12-10) visame pasienio ruože prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika ir 5 kilometrus į valstybės gilumą nuo pasienio ruožo įvesta nepaprastoji padėtis dėl masinio užsieniečių antplūdžio kilusios grėsmės visuomenės rimčiai. Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. gruodžio 7 d. nutarimu Nr. XIV-733 nepaprastoji padėtis visame pasienio ruože prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika ir 5 kilometrus į valstybės gilumą nuo pasienio ruožo įvesta nuo 2021 m. gruodžio 10 d. 00 valandų 00 minučių iki 2022 m. sausio 14 d. 24 valandos 00 minučių. Pagal minėtus Seimo nutarimus, nepaprastosios padėties metu taikoma valstybės sienos apsaugos sustiprinimo priemonė. Sustiprinus valstybės sienos apsaugą, asmenys, ketinantys kirsti ar kirtę valstybės sieną tam nenustatytose vietose arba tam nustatytose vietose, bet nesilaikant Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytos sienos kirtimo tvarkos, ir esantys nepaprastosios padėties teritorijoje, į šalies teritoriją neįleidžiami, prireikus (jei jie nepaiso teisėtų įgaliotų pareigūnų reikalavimų ar nurodymų) naudojant atgrasančius veiksmus

ir psichinę prievartą arba, jei tokie asmenys savo aktyviais veiksmais ar turimais daiktais akivaizdžiai ir realiai kelia pavojų pareigūnų ar kitų asmenų gyvybei ar sveikatai, proporcingą fizinę prievartą bei kitas Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytas specialiąsias priemones, siekiant užtikrinti jų neįleidimą į šalies teritoriją.

R. O. A. šeima į Lietuvos Respublikos teritoriją nebuvo įleista (tris kartus, nuo 2021-11-04 iki 2021-11-04) galiojant valstybės lygio ekstremaliajai situacijai ir galiojant (taikant) valstybės sienos sustiprinančioms priemonėms, nurodytoms vidaus reikalų ministro valstybės lygio ekstremalios situacijos operacijų vadovo 2021-08-02 sprendime Nr. 10V-20. Tyrimo metu negauta įrodymais pagrįstų duomenų, kad buvo atliktas išsamus ir tinkamas R. O. A. vaikų situacijos, poreikių, interesų vertinimas, todėl nėra galimybių įvertinti, ar VSAT pareigūnai pagrįstai nepriskyrė šių asmenų (vaikų) pažeidžiamų asmenų kategorijai ir ar šeima neatitiko kriterijų, pagal kuriuos galėjo būti įleista Lietuvos Respublikos teritoriją dėl humanitarinių priežasčių.

Antruoju – 14 asmenų grupės, kurioje buvo 7 (VRM teigimu – 6) nepilnamečiai, apgręžimo atveju (2021-11-28, 2021-12-01), asmenys neteisėtai kirtu Lietuvos Respublikos sieną galiojant Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. lapkričio 9 d. nutarimui Nr.XIV-617 dėl nepaprastosios padėties įvedimo, pagal kurį, asmenys, kirtę valstybės sieną tam nenustatytose vietose ir esantys nepaprastosios padėties teritorijoje, į šalies teritoriją negali būti įleidžiami. Tačiau VRM teiginiai, kad asmenys neprašė ir nesiekė prieglobsčio Lietuvos Respublikos teritorijoje, o deklaravo, kad Lietuvos Respublika yra tranzitinė šalis į kitą valstybę, nėra pagrįsti jokiais objektyviais duomenimis (įrodymais).

Valstybės sienos apsaugos pareigūnai, neįleidami į Lietuvos Respublikos teritoriją aukščiau nurodytų asmenų vykdė šiame Pažymos punkte paminėtą Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valstybės lygio ekstremalios situacijos operacijų vadovo 2021-08-02 sprendimą Nr. 10V-20 „Dėl masinio užsieniečių antplūdžio pasienio ruožo teritorijose prie Lietuvos Respublikos valstybės sienos su Baltarusijos Respublika valdymo ir valstybės sienos apsaugos sustiprinimo“ bei Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. lapkričio 9 d. nutarimą Nr.XIV-617 „Dėl nepaprastosios padėties įvedimo“, tačiau pažymėtina, kad ekstremalios situacijos paskelbimas ir valstybės sienos sustiprinančių priemonių taikymas nepaneigia ir nesustabdo aukščiau cituotų UTPĮ 67 straipsnio 1² dalies nuostatų, suteikiančių teisę valstybės sienos apaugos tarnybai (jos pareigūnams), atsižvelgiant į užsieniečio pažeidžiamumą ar kitas individualias aplinkybes, priimti užsieniečio, neteisėtai kirtusio Lietuvos Respublikos valstybės sieną, prašymą suteikti prieglobstį, taip pat UTPĮ 67 straipsnio 5 dalies nuostatų, įpareigojančių atsižvelgti į geriausius vaiko ir pažeidžiamų asmenų interesus, galiojimo ir taikymo galimybių.

Vertinant oro sąlygas ir kelionės maršrutą, manytina, kad pareigūnų *sprendimas neįleisti šeimų su nepilnamečiais vaikais į Lietuvos Respublikos teritoriją neatitiko UTPĮ 67 straipsnio 5 dalyje įtvirtintą teisės nuostatą dėl pareigos atsižvelgti į geriausius vaiko ir pažeidžiamų asmenų interesus bei to paties įstatymo 2 straipsnio 7¹ ir 18² dalyse įtvirtintos nuostatos dėl humanitarinių priežasčių bei pažeidžiamų asmenų.*

Ypatingas dėmesys atkreiptinas į sprendimą neįleisti į Lietuvos Respublikos teritoriją paauglės (VRM pateikti duomenys nepaneigė šio fakto) E. M. ir jos motinos A. M., nes jos atitiko UTPĮ 2 straipsnio 18² dalyje pateiktą pažeidžiamo asmens sąvoką (vieniši tėvas ar motina, auginantys nepilnamečių vaikų).

Abiem nagrinėjama atgrasymo veiksnių (apgręžimo į Baltarusijos Respubliką) atvejais ateityje galėtų būti keliamas klausimas dėl teisės aktų, kuriais vadovaujama vykdant šiuos veiksmus atitiktis valstybės negrąžinimo įsipareigojimams, kylantiems iš tarptautinių žmogaus teisių,

pabėgėlių teisės standartų⁵, draudžiančių valstybėms išsiųsti asmenis, neatsižvelgiant į jų migracijos, pilietybės, prieglobsčio ar kitą statusą iš savo jurisdikcijos, jei jiems grįžus grėstų nepataisoma žala, įskaitant persekiojimą, kankinimą, šturkščius žmogaus teisių pažeidimus ar kitą nepataisomą žalą.

Visų darbuotojų migrantų ir jų šeimų narių teisių apsaugos komitetas ir Vaiko teisių komitetas nurodė,⁶ kad valstybės negali atstumti vaiko prie sienos ar jį (ją) grąžinti į šalį, kurioje yra pagrįstų priežasčių manyti, kad vaikui šalyje, į kurią bus išsiųstas, arba bet kurioje šalyje, į kurią vaikas vėliau gali būti išsiųstas, gresia reali nepataisomos žalos rizika (įskaitant, bet neapsiribojant, rizikomis, nurodytomis Vaiko teisių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje ir 37 straipsnyje).

15. Atskirai nagrinėtinas pasienio pareigūnų vertinimas, kad nei vienas iš neteisėtų migrantų (įskaitant vaikus), kurių situacija nagrinėjama šioje Pažymoje, neatitiko Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 2 straipsnio 7¹ dalyje įtvirtintų humanitarinių priežasčių, kurios suprantamos kaip liga, kitoks ūmus sveikatos sutrikimas ar organizmo būklė, asmeninės priežastys, kurių užsienietis negalėjo numatyti ir išvengti, nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės, dėl kurių užsienietis negali išvykti iš Lietuvos Respublikos, jie negali būti laikomi pažeidžiamais asmenimis, todėl buvo grąžinti į Baltarusijos Respublikos teritoriją (Pažymos 3.2.4., 9, 10 punktai).

Pabrėžtina, kad įvairių migracijos procesų paveikti vaikai: ieškantys prieglobsčio, ekonominiai - socialiniai migrantai, lydimi tėvų ar keliaujantys vieni nelydimi nepilnamečiai – pirmiausia yra vaikai ir, kaip teisių turėtojai, turi gauti deramą apsaugą bei pagalbą iš Vaiko teisių konvencijos valstybės narės jurisdikciją patekusių institucijų. Vaiko teisių konvencija taikoma visiems keliaujantiems vaikams, nežiūrint jų kelionės tikslo ar sąlygų – ekonominės migracijos, prieglobsčio, šeimos susijungimo ar kitų tikslų.

Migracijos procesų paveikti vaikai laikytini pažeidžiamais⁷. Vaiko pažeidžiamumo situacija yra svarbus elementas, kurį būtina apsvaistyti. Pažeidžiamo vaiko ar vaikų interesų nustatymo tikslas turi būti susijęs ne tik su galimybe naudotis visomis Konvencijoje numatytomis teisėmis, bet ir su kitomis žmogaus teisių normomis, susijusiomis su konkrečiomis situacijomis, pavyzdžiui, be viso kito Konvencijoje dėl pabėgėlių statuso nurodytomis situacijomis.

Vaikai, kaip ir kiti migrantai, gali atsidurti pažeidžiamose situacijose ne tik dėl amžiaus, sveikatos būklės, negalios, bet ir situacijose, atsirandančiose dėl išvykimo iš kilmės šalies priežasčių, aplinkybių, su kuriomis jie susidūrė (susiduria) kelionės metu ar sąlygų, su kuriomis jie susiduria atvykę. Vaikams kyla pavojus patirti smurtą arba tapti smurto prieš savo tėvus ar kitus asmenis liudininkais, ypač nelegalaus keliavimo ar buvimo šalyje atveju. Pažeidžiamoje padėtyje esantys migrantai vaikai negali veiksmingai naudotis savo teisėmis.

Pagal UTPI 2 straipsnio 18² dalį pažeidžiamas asmuo – asmuo, turintis specialiųjų poreikių (pavyzdžiui, *nepilnametis*, neįgalusis, vyresnis negu 75 metų asmuo, nėščia moteris, vieniši tėvas ar motina, auginantys nepilnamečių vaikų, psichikos ir elgesio sutrikimų turintis asmuo, prekybos žmonėmis auka arba asmuo, kuris buvo kankintas, išprievartautas ar patyrė kitokį sunkų psichologinį,

⁵1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso 33 straipsnis, Konvencijos prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą 3 straipsnis, Tarptautinės konvencijos dėl visų asmenų apsaugos nuo prievartinio dingimo 16 straipsnis.

⁶Vaiko teisių komiteto bendrojo komentaro Nr. 6 27 paragrafas ir Visų darbuotojų migrantų ir jų šeimų narių teisių apsaugos komiteto bendrojo komentaro Nr. 2 (2013) dėl darbuotojų migrantų, patekusių į neteisėtą padėtį, ir jų šeimų narių teisių 50 paragrafas.

⁷Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrojo komentaro Nr. 14 Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus 54 paragrafas, Jungtinio Visų darbuotojų migrantų ir jų šeimų narių teisių apsaugos komiteto bendrasis komentaro Nr. 3 (2017) ir Vaiko teisių komiteto bendrasis komentaro Nr. 22 (2017) dėl bendrųjų principų, susijusių su vaikų žmogaus teisėmis tarptautinės migracijos kontekste 3, 40 paragrafai.

fizinį ar seksualinį smurtą). Įstatymo nuostata, kaip ir tarptautiniai dokumentai, nenustato, kad pažeidžiamu asmeniu laikytinas tik nelydimas nepilnametis, priešingai, jei nepilnametis vaikas yra tik su vienu iš tėvų, tiek vaikas, tiek vienas iš jo tėvų laikytini pažeidžiamais asmenimis.

Todėl darytina išvada, kad Vidaus reikalų ministerijos bei Valstybės sienos apsaugos tarnybos pozicija ir *formuojama praktika dėl vaikų, esančių su tėvais, nepriskyrimo pažeidžiamiems asmenims neatitinka migracijos procesuose dalyvaujančių vaikų interesų ir turėtų būti ir įvertinta atitikties nacionalinės ir tarptautinės teisės normoms aspektu.*

16. Pažymėtina, kad aukščiau paminėtos institucijos nepateikė konkretaus poįstatyminio teisės akto, kuriuo detalizuojamas asmens pažeidžiamumo nustatymo ir (ar) vertinimo procesas. Teiginys, kad „vaikų atžvilgiu sprendimai yra individualizuojami“, „pažeidžiamumo aspektą vertina pareigūnai, turintys patirties sprendžiant leidimo ar neleidimo užsieniečiams kirsti Lietuvos Respublikos valstybės sieną“ (Pažymos 9, 10 punktai) nereiškia, kad pareigūnai turi pakankamai specialiųjų žinių nustatant vaikų pažeidžiamumo tipus ir laipsnius, vertinant jų poreikius. Be to, tyrimo metu surinkti duomenys rodo, kad pažeidžiamumo vertinimas nereglamentuotas ir nefiksuojamas, atliekamas nevertinant reikšmingų aplinkybių arba neatliekamas (dukros ir motinos iš Somalio atvejis, Pažymos 14 punktas).

Kaip jau minėta, nei VSAT, nei VRM, teikdamos informaciją bei duomenis, reikalingus šiam tyrimui atlikti nenurodė R. O. A. vaikų skaičiaus, vardų, amžiaus, teikdamos duomenis apie nepilnamečius, buvusius 14 asmenų grupėje, nurodė netikslų vaikų skaičių, taip pat nenurodė jų amžiaus, vardų, taip pat nepateikė informacijos apie Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos specialistų išvadas, rekomendacijas, pastabas. Šios aplinkybės yra reikšmingos, nes konkrečioje pažeidžiamumo situacijoje atsidūrusio vaiko interesai nėra tokie patys kaip visų tokioje pačioje pažeidžiamumo situacijoje atsidūrusių vaikų interesai. Jungtinių Tautų Vaiko teisių komitetas Bendrojo komentaro Nr. 14 Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus 76, 87, 94 paragrafuose nurodė, kad valdžios institucijos ir sprendimus priimančias asmenys privalo atsižvelgti į skirtingus kiekvieno vaiko pažeidžiamumo tipus ir laipsnius, o jų poreikius tinkamai įvertinti gali tik specialistai, turintys su vaikų ir paauglių vystymosi klausimais susijusios patirties. Todėl vertinimo procesą turėtų vykdyti, be viso kito, vaikų psichologijos, vaiko vystymosi ir kitose susijusiose žmogaus ir socialinio vystymosi sričių specialistai, turintys darbo su vaikais patirties ir galintys objektyviai nagrinėti gautą informaciją.⁸

Užduočių pasitelktiems vaiko teisių apsaugos specialistams suformulavimas – vertinti apgyvendinimo sąlygas pasienio užkardoje, vaikų būklę, santykį su tėvais (Pažymos 8 punktas) rodo, kad pareigūnai neturi pakankamai specialiųjų žinių ir kompetencijų dėl pažeidžiamumo elementų, vaiko padėties, poreikių ir interesų vertinimo aspektų, turinio ir reikšmės. Tokią išvadą suponuoja ir tai, kad specialistai, bendravę su vaikais ir atlikę VSAT suformuluotas užduotis net nebuvo informuoti apie tai, kad bus sprendžiamas klausimas dėl atstūmimo (neįleidimo į Lietuvos Respubliką), apie nepilnametę paauglę, neprašė rekomendacijų dėl sprendimo dėl atstūmimo (išsiuntimo) galimo poveikio vaikams.

Todėl toks vaiko teisių apsaugos specialistų pasitelkimas ir jų *atliktas vertinimas (pagal VSAT suformuluotas užduotis) nagrinėjamu atveju nelaikytinas pakankama priemone vertinant vaiko pažeidžiamumą, jo interesus ar situaciją.*

⁸ Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 14 Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus. – Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrieji komentarai. – Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, 2018.

17. Vaiko teisių konvencijos 3 straipsnio 1 dalis įtvirtina geriausių vaiko interesų principą: imantis bet kokių vaiką liečiančių veiksmų, nesvarbu, ar tai darytų valstybinės ar privačios įstaigos, užsiimančios socialiniu aprūpinimu, teismai, administracijos ar įstatymų leidimo organai, svarbiausia – vaiko interesai. Vaiko interesai skirtingi, kiekvienam vaikui kitokie ir priklauso nuo individualaus vaiko. Vaiko interesų sąvokos tikslas – užtikrinti, kad vaikas galėtų visiškai ir veiksmingai pasinaudoti Konvencijoje pripažintomis teisėmis.

Cituojamame Konvencijos straipsnyje įtvirtinama vaiko teisė, pagal kurią visuose su vaiku susijusiuose sprendimuose ir viešajame ir privačiame sektoriuose jo (jos) interesai turi būti įvertinti ir į juos atsižvelgta. Vaiko teisių komitetas įvardijo 3 straipsnio 1 dalies nuostatą kaip vieną iš keturių bendrųjų Konvencijos principų, skirtų visoms vaiko teisėms aiškinti ir įgyvendinti, taip pat taiko ją kaip dinamišką koncepciją, kurią būtina tinkamai įvertinti, atsižvelgiant į konkretų kontekstą.

Remiantis Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendroju komentaru Nr. 14 (2013) Dėl vaiko teisės pirmiausia atsižvelgti į jo (jos) interesus, Komitetas nurodė, kad „suaugusiojo sprendimas dėl vaiko interesų negali nepaisyti išipareigojimo gerbti visas vaiko teises pagal Konvenciją.“ Komitetas primena, kad Konvencijoje neegzistuoja teisių hierarchija ir visos joje nurodytos teisės atsižvelgia į „vaiko interesus“, todėl neigiamas vaiko interesų aiškinimas negali pažeisti nė vienos teisės⁹.

Vaiko interesai yra ne tik teisė ir principas, jų vertinimas turi būti darbo tvarkos taisyklė, t.y., priimant sprendimą, kuris darys įtaką konkrečiam vaikui, vaikų grupei ar visiems vaikams, sprendimo priėmimo procesas turėtų apimti galimo tokio sprendimo poveikio (teigiamo ar neigiamo) susijusiam vaikui ar vaikams vertinimą. Komiteto aiškinimu, siekiant įvertinti ir nustatyti vaiko interesus, būtinos procedūrinės garantijos. Sprendimo pagrindimas turėtų parodyti, kad į tokią teisę buvo aiškiai atsižvelgta, valstybės dalyvės privalo paaiškinti, kaip tokia teisė buvo gerbiama sprendime, t. y. kas atitiko vaiko interesus, kokiais kriterijais buvo remtasi, kaip vaiko interesai buvo įvertinti, atsižvelgiant į kitas aplinkybes.¹⁰

Teisinė pareiga įvertinti vaiko interesus ir į juos atsižvelgti taikoma visiems sprendimams ir veiksams, kurie yra tiesiogiai ir netiesiogiai susiję su vaikais. Todėl Konvencijos 3 straipsnio 1 dalies terminas „liečiančių“, Komiteto išaiškinimu, pirmiausia reiškia tiesiogiai su vaiku, vaikų grupėmis ir visais vaikais susijusias priemones ir sprendimus, ir, antra, kitas priemones, kurios turi poveikį atskiriems vaikams, vaikų grupėms ar visiems vaikams, net jei tokios priemonės nėra tiesiogiai jiems skirtos¹¹. Aptariant priemones, kurios nėra tiesiogiai skirtos vaikui ar vaikams, terminas „liečiančių“ turėtų būti paaiškintas, atsižvelgiant į kiekvieno atvejo aplinkybes, kad būtų galima įvertinti veiksmo poveikį vaikui ar vaikams. Išsireiškimas „svarbiausia“ reiškia¹², kad vaiko interesai negali būti vertinami taip pat, kaip ir visos kitos aplinkybės. Šią tvirtą poziciją pateisina speciali vaiko padėtis: priklausomybė nuo kitų, branda, teisinis statusas ir dažnai galimybės išreikšti savo nuomonę neturėjimas.

Komitetas pabrėžia, kad visų lygių administracijos organų sprendimų apimtis yra labai plati ir apima sprendimus, susijusius su [...] prieglobsčiu, migracija ir kt. Atskiri šiose srityse administracijos organų priimti sprendimai turi būti įvertinti ir vadovautis vaiko interesais, kaip ir visos įgyvendinimo priemonės. Komiteto nuomone, valstybės privalo įdiegti formalius procesus su

⁹ Jungtinių Tautų Vaiko teisių komiteto bendrieji komentarai.– Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga, 2018.–P. 250.

¹⁰ Ten pat.

¹¹ Ten pat.–P. 254.

¹² Ten pat.–P. 257.

griežtomis procedūrinėmis apsaugos priemonėmis, sukurtomis, siekiant vertinti ir nustatyti vaiko interesus su vaikais susijusiuose sprendimuose, įskaitant rezultatų vertinimo mechanizmus. Valstybės privalo sukurti skaidrius ir objektyvius procesus visiems sprendimams, kuriuos priima įstatymų leidimo institucijos, teisėjai ar administraciniai organai, ypač tose srityse, kurios yra tiesiogiai susijusios su vaiku ar vaikais.

Vaiko teisių konvencijos 22 straipsnis įpareigoja valstybes ypatingai rūpintis vaikais – pabėgėliais ir vaikais, pageidaujjančiais gauti pabėgėlio statusą, nepriklausomai nuo to, ar juos lydi, ar nelydi tėvai ar koks nors kitas asmuo – užtikrinti deramą apsaugą ir humanitarinę pagalbą vaikui naudojantis taikytinomis teisėmis, išdėstytomis šioje Konvencijoje ir kituose tarptautiniuose žmogaus teisių arba humanitarinės pagalbos dokumentuose, kurių šalimis yra nurodytos valstybės.

Tyrimo metu gauti duomenys neleidžia daryti objektyvių išvadų dėl to, ar R. O. A. šeimai buvo sudarytos galimybės pateikti prieglobsčio prašymą Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta tvarka, t.y. jie nebuvo palydėti į artimiausią veikiančią pasienio kontrolės punktą (ir jie nenukreipti, nurodant kur jis yra), kuriame leidžiama pateikti tokio pobūdžio prašymus, nėra duomenų, įrodančių, kad asmenims (nepilnamečių vaikų tėvams) buvo išaiškinta prieglobsčio prašymų pateikimo tvarka. VRM nepateikė jokių objektyvių įrodymų, kad 14 asmenų grupė nepageidavo tokius prašymus pateikti.

Valstybės sienos apsaugos tarnybos pateikta informacija apie suteiktą humanitarinę pagalbą (kviesta greitoji medicininė pagalba, išduoti maisto daaviniai, pamaitinti, sušildyti) neleidžia teigti, kad įvertinant metų laiką, oro sąlygas, paminėtos humanitarinės pagalbos suteikimas (teiginiai dėl humanitarinės pagalbos suteikimo nepatvirtinti jokiais tai patvirtinančiais duomenimis) buvo pakankama priemonė užtikrinant R. O. A. nepilnamečių vaikų bei H. H. F., B. H. F., M. H. F., M. J., Z. J., J. J., E. M. teises ir jų interesus, įvertinant sprendimą neįleisti (asmens jau buvo Lietuvos Respublikos jurisdikcijoje) šių asmenų į Lietuvos Respublikos teritoriją ir juos gražinant į Baltarusijos Respublikos teritoriją.

Susiformavusi (besiformuojanti) asmens pažeidžiamumo ir vaiko teisių užtikrinimo vertinimo praktika pagrįstai leidžia kelti klausimą, ar objektyviai individualizuojama kiekvieno asmens situacija, nes kyla rizika klaidingai asmenis priskirti prie migrantų, o ne pabėgėlių kategorijos, neidentifikuoti nepilnamečių ir kitų pažeidžiamų asmenų, taip pat kyla tarptautinių įsipareigojimų¹³ dėl žmogaus teisių, įskaitant migrantų ir pabėgėlių teises, užtikrinimo pažeidimo rizika.

18. Jungtinis Visų darbuotojų migrantų ir jų šeimų narių teisių apsaugos komiteto bendrasis komentaras Nr. 3 (2017) ir Vaiko teisių komiteto bendrasis komentaras Nr. 22 (2017) dėl bendrųjų principų, susijusių su vaikų žmogaus teisėmis tarptautinės migracijos kontekste skirtas visų vaikų žmogaus teisių tarptautinės migracijos kontekste nagrinėjimui, neatsižvelgiant į tai, ar jie migravo kartu su tėvais, pagrindiniais globėjais, yra nelydimi ar atskirti, neatsižvelgiant į jų ar jų tėvų migracijos ar buvimo šalyje statusą (migracijos statusą). Šiame komentare pabrėžiama, kad Vaiko teisių konvencijoje numatytas nediskriminavimo principas įpareigoja valstybes dalyves gerbti ir užtikrinti Konvencijoje nustatytas teises visiems vaikams, neatsižvelgiant į tai, ar jie, be viso kito, laikomi migrantais (teisėtais ar neteisėtais), prieglobsčio prašytojais, pabėgėliais, asmenimis be

¹³ Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencija, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių gražinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse, Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, JT konvencija prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą, Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas, JT vaiko teisių konvencija, JT konvencija dėl pabėgėlių statuso.

pilietybės ir (arba) prekybos žmonėmis aukomis, įskaitant gražinimo ar deportavimo į kilmės šalį situacijas, neatsižvelgiant į vaiko ar tėvų ar teisėtų globėjų pilietybę, migracijos statusą ar asmens be pilietybės statusą.

Pagal šio komentaro 12 paragrafą, valstybių dalyvių įsipareigojimai pagal Konvencijas taikomi kiekvienam jų jurisdikcijoje esančiam vaikui, įskaitant jurisdikciją, kylančią iš valstybės, vykdančios veiksmingą kontrolę už savo sienų. Šių įsipareigojimų negalima savavališkai ir vienašališkai apriboti pašalinant zonas ar sritis iš valstybės teritorijos ar apibrėžiant tam tikras zonas ar sritis (pavyzdžiui, sieną, pasienio ruožą ar pan.) kaip nepriklausančias arba tik iš dalies priklausančias valstybės jurisdikcijai, kuriose valstybės nustato migracijos kontrolės mechanizmus ir kuriose taikomos išimties žmogaus (vaiko) teisių įsipareigojimai. Įsipareigojimai galioja valstybės sienoms, įskaitant vaikus, kurie patenka į valstybės jurisdikciją bandydami patekti į jos teritoriją, atžvilgiu.

19. Neginčijant, kad valstybė gali laisvai nuspręsti, ar leisti atvykti piliečiams iš kitos šalies, užsieniečiams gali būti uždrausta atvykti į pasienio postus, o užsieniečiai, bandantys neteisėtai atvykti į šalį, įskaitant tuos, kurie buvo sulaikyti prie sienos, gali būti išsiųsti atgal, tačiau visais atvejais turi būti laikomasi tarptautinės teisės ir tarptautinių sutarčių, kurių dalyvė yra valstybė, įsipareigojimų – asmenų tapatybės nustatymo ir registravimo, procedūrinių garantijų, advokato ir vertėjo paslaugų bei atitinkamų teisių gynimo priemonių. Visais atvejais valstybės sienos apsaugos priemonės turi būti proporcingos ir nepažeisti žmogaus (vaiko) teisių. Valstybių vykdomi atstūmimo (atgrasymo, apgręžimo, gražinimo) veiksmai, kai asmenys, jau neteisėtai kirtę valstybės sieną yra išsiunčiami į valstybę, iš kurios jie sieną kirto) veiksmai kaip pažeidžiantys žmogaus teises yra kritikuojami ne tik Jungtinių Tautų pabėgėlių agentūros (UNHCR), bet ir kitų tarptautinių organizacijų. Neigiamai šie veiksmai vertinami ir Europos žmogaus teisių teismo praktikoje.

Europos Žmogaus Teisių Teismas byloje V.D ir N.T prieš Ispaniją, peticijos Nr. 8675/15 ir 8697/15 atmetė kaip nepagrįstą Ispanijos vyriausybės poziciją, kad pareiškėjai, kirtę valstybės sieną ir patekę į pasieniečių kontrolę, nebuvo gražinami (išsiunčiami), o buvo atsisakyta juos įleisti į valstybės teritoriją.

Europos Tarybos parlamentinės asamblėja rezoliucijoje Nr. 2299 (2019 m.) dėl Europos Tarybos valstybių atstūmimo politikos ir praktikos, išreiškė susirūpinimą dėl nuolatinės ir didėjančios atstūmimo praktikos ir politikos, kuri akivaizdžiai pažeidžia prieglobsčio prašytojų ir pabėgėlių teises, įskaitant teisę į prieglobstį ir teisę į apsaugą nuo *grąžinimo*, kurie yra tarptautinės pabėgėlių ir žmogaus teisių teisės pagrindas. Asamblėja ragina valstybes nares užtikrinti tinkamą prieglobsčio prašytojų, pabėgėlių ir migrantų, atvykstančių prie jų sienų, apsaugą ir taip susilaikyti nuo bet kokių atstūmimo veikslių. Rezoliucijoje pažymima, kad svarbiausia neigiama atstūmimo pasekmė yra pažeidžiama aukų padėtis. Atsisakymas naudotis tinkama prieglobsčio procedūra reiškia, kad jiems kyla pavojus būti gražinti arba įstrigusiems kitoje šalyje, kurioje jie taip pat neturi galimybės naudotis tinkamomis prieglobsčio procedūromis, todėl kyla pavojus, kad jie bus perkelti į dar vieną šalį. Atstūmimas taip pat gali sukelti tiesioginį persekiojimą, nežmonišką ar žeminantį elgesį šalyje, į kurią jie gražinami arba iš kurios jie negali pabėgti. Šia praktika migrantams atimama teisė į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir valdžios institucijos turi būti atsakingos už žmogaus teisių pažeidimus.

Šia rezoliucija Parlamentinė Asamblėja ragina valstybes nares susilaikyti nuo bet kokių priemonių ar politikos, dėl kurių gali būti atstūmimai ar kolektyviniai išsiuntimai, nes dėl jų pažeidžiamos pagrindinės tarptautinės prieglobsčio teisės, visų pirma teisė į prieglobstį, teisė būti apsaugotam nuo gražinimo ir teisė susipažinti su prieglobsčio procedūra; laikytis nacionalinių teismų ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų, įskaitant jų laikinąsias apsaugos priemones, susijusias

su prieglobsčio panaikinimu ir atsisakymu suteikti prieglobstį ir net prieglobsčio procedūra, ir laikytis nacionalinių nepriklausomų institucijų, pvz., ombudsmenų, rekomendacijų; užtikrinti, kad prie sienų atvykstantiems migrantams būtų teikiama informacija apie jų teisinę padėtį, įskaitant jų teisę kreiptis dėl tarptautinės apsaugos (kaip įtvirtinta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl bendros tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo procedūrų 8 straipsnyje jiems suprantama kalba, įskaitant žodžiu aiškinimą (jei reikia, pasinaudojant nuotolinio vertimo galimybėmis naudojantis internetu teikiamomis paslaugomis), atsižvelgiant į ypatingus pažeidžiamų žmonių, pvz., vaikų ir traumuočių bei neraštingų žmonių, sunkumus.

Nagrinėtais šioje Pažymoje atvejais, atsižvelgiant į tai, kad abi užsieniečių grupės prieš jų nukreipimą į Baltarusijos Respubliką, jau buvo neteisėtai kirtusios valstybės sieną ir sulaikytos Lietuvos Respublikos pareigūnų Lietuvos Respublikos teritorijoje (pasienio ruože), šie veiksmai galėtų būti laikytini gražinimu.

20. Europos Žmogaus Teisių Teismas savo jurisprudencijoje ne kartą yra atkreipęs dėmesį, kad naudojimas jurisdikcija yra būtina sąlyga, kad valstybė galėtų būti laikoma atsakinga už jai priskirtinus veiksmus ar neveikimą, dėl kurių galima pareikšti įtarimą dėl Konvencijoje nustatytų teisių ir laisvių pažeidimo (Guzelyurtlu ir kiti prieš Kirpą ir Turkiją, peticijos Nr. 36925/07, Al-Skeini ir Kiti prieš Jungtinę Karalystę, peticijos Nr. 55721/07, Catan ir kiti prieš Moldovos Respubliką ir Rusiją, peticijos Nr. 43370/04, V.D ir N.T prieš Ispaniją, peticijos Nr. 8675/15 ir 8697/15, kt.). Kaip pabrėžė Teismas, tarptautinės viešosios teisės požiūriu valstybės jurisdikcijos kompetencija pirmiausia yra teritorinė ir pasireiškia veiksminga teritorijos kontrole. Kontroluojanti valstybė yra atsakinga už tai, kad jos kontroliuojamoje srityje būtų užtikrintos visos esminės teisės, nustatytos Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijoje ir tuose papildomuose protokoluose, kuriuos ji ratifikavo. Ji bus atsakinga už bet kokius tų teisių pažeidimus.

Teismas byloje V.D ir N.T prieš Ispaniją, peticijos Nr. 8675/15 ir 8697/15 pažymėjo, kad valstybės konvencijos dalyvės įsipareigoja užtikrinti kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam asmeniui konvencijoje apibrėžtas teises, neatmetant jokios valstybės jurisdikcijos dalies. Be to, Teismas nurodė, kad ypatingas migracijos konteksto pobūdis negali pateisinti srities, kuriai netaikoma teisė, kurioje asmenims netaikoma jokia teisinė sistema, galinti suteikti jiems teises ir garantijas, saugomas Konvencijos, Konvencijos taikymas negali būti selektyviai apribotas tik valstybės teritorijos dalimis, dirbtinai sumažinant jos teritorinės jurisdikcijos apimtį.

Teismas pabrėžia sienų valdymo ir apsaugos svarbą ir vaidmenį, kurį atitinkamoms valstybėms šiuo atžvilgiu atlieka Šengeno sienų kodeksas, valstybės iš esmės gali prie savo sienų nustatyti priemones, skirtas į savo nacionalinę teritoriją patekti tik atitinkamus teisinius reikalavimus atitinkantiems asmenims, tačiau Teismas taip pat pabrėžė, kad problemos, su kuriomis valstybės gali susidurti valdydamos migracijos srautus arba priimdamos prieglobsčio prašytojus, negali pateisinti su Konvencija ar jos protokolais nesuderinamos praktikos. Teismas taip pat pažymi, kad konkrečioje migracijos srautų prie sienų kontekste noras prašyti prieglobsčio nebūtinai turi būti išreikštas tam tikra forma. Tai gali būti išreikšta ne tik formaliu prašymu, bet ir bet koku elgesiu, kuris aiškiai parodo suinteresuotojo asmens norą pateikti apsaugos prašymą (MA ir kiti prieš Lietuvą, peticijos Nr. 59793/17).

21. Kaip buvo paminėta Pažymos 16 punkte, pagal tarptautinę praktiką laikytina, kad vaikų poreikius tinkamai įvertinti gali tik specialistai, turintys su vaikų ir paauglių vystymosi klausimais susijusios patirties. Todėl formalų vaikų būklės, poreikių ir pažeidžiamumo vertinimo procesą palankioje ir saugioje aplinkoje turėtų vykdyti, be viso kito, vaikų psichologijos, vaiko vystymosi

ir kitose susijusiose žmogaus ir socialinio vystymosi sričių specialistai, turintys darbo su vaikais patirties ir galintys objektyviai nagrinėti gautą informaciją.

Savanorių dalyvavimas humanitarinės pagalbos teikime yra reikšminga žmogaus teisių užtikrinimo priemonė, tačiau vertinant vaikų būklę, pažeidžiamumą, kaip jau minėta, turėtų dalyvauti kvalifikuoti ir specialios patirties turintys specialistai, kuriems suteikti įgaliojimai priimti su vertinimo rezultatais susijusius sprendimus.

Valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje leidžiama būti asmenims, įrašytiems į VSAT sudaromą asmenų, turinčių teisę būti valstybės sienos apsaugos zonoje, pasienio juostoje sąrašą. Kadangi Pažymos 3.3. punkte minėtos savanorės į minėtą sąrašą nebuvo įtrauktos, o asmenys, su kuriais savanorės siekė tiesiogiai bendrauti buvo valstybės sienos apsaugos zonoje, darytina išvada, kad valstybės sienos pareigūnų veiksmai atitiko teisės aktų reikalavimus.

Atkreiptinas dėmesys, kad ši išvada neužkerta kelio savanoriams ateityje teisės aktų nustatyta tvarka kreiptis į Valstybės sienos apsaugos tarnybą su prašymu įtraukti juos į aukščiau minėtą sąrašą.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, remdamasi tuo, kas išdėstyta, atsižvelgdama į teisės aktuose įtvirtintus prioritetinius vaiko interesų bei vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugos ir gynimo principus, vadovaudamasi Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatymo 2 straipsniu, 3 straipsnio 1, 3, 5 punktais, 11 straipsnio 1 ir 4 punktais, 12 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 23 straipsnio 1, 2 dalimis, 24 straipsnio 7 punktu, **nusprendžia:**

1. Atkreipti Vidaus reikalų ministerijos bei Valstybės sienos apsaugos tarnybos dėmesį į šioje pažymoje nustatytus vaiko teisių pažeidimus ir siūlyti imtis priemonių, kad formuojant ir įgyvendinant politiką, susijusią su valstybės sienos apsauga, jos stiprinimo priemonėmis ir neteisėtos migracijos srautų valdymu, būtų pašalintos priežastys ir sąlygos jiems atsirasti ateityje:

1.1. tobulinti teisinį reguliavimą ir nustatyti aiškias vaiko padėties, interesų ir pažeidžiamumo vertinimo procedūras;

1.2. atitikties nacionalinės ir tarptautinės teisės normoms aspektu įvertinti formuojamą praktiką dėl migracijos procese dalyvaujančių vaikų, esančių su tėvais, nepriskyrimo pažeidžiamiems asmenims.

2. Šią pažymą, kaip galinčią turėti reikšmės formuojant praktiką, susijusią su migracijos procesuose dalyvaujančių vaikų teisių ir interesų apsauga, pateikti Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai.

3. Pateikti šią pažymą Seimo Žmogaus teisių komitetui, kaip galinčią turėti reikšmės atliekamai parlamentinės kontrolės funkcijai.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė